

ТАЄМНИЦЯ НАРАДЧОЇ КІМНАТИ ЯК ГАРАНТІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ СУДУ

З дня проголошення незалежності України головним із завдань стала побудова ефективної судової системи, яка ґрунтується в першу чергу на незалежності суду під час здійснення правосуддя. Ще й досі не вщухають дискусії з приводу питання незалежності суддів, досліджуються різні правові позиції в інституційній та процесуальній площинах. Чинне законодавство декларує незалежність судді, яка виражається гарантіями, втіленими у відповідних процесуальних нормах (Конституція України [1], Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [2], Цивільний процесуальний кодекс України (далі ЦПК України) [3]).

Однією з гарантій незалежності та неупередженості судді в процесі здійснення правосуддя є таємниця нарадчої кімнати. Її суть полягає в тому, що ніхто не вправі впливати на процес прийняття судового рішення по справі або втручатися в нього. Саме це зумовлює необхідність створення належних умов (наявність окремого приміщення, спеціальної процедури та відповідних процесуальних заборон).

Відповідно до ст. 245 ЦПК України [3] під час ухвалення судового рішення ніхто не має права перебувати в нарадчій кімнаті, крім складу суду, який розглядає справу. Судове рішення ухвалюється суддею (судом) в окремому ізольованому приміщенні. Слід додати, що забороняється не тільки перебувати, а й тимчасово входити до нарадчої кімнати. Це правило поширюється не тільки на учасників процесу, але й стосується інших осіб (суддів, помічників, секретарів). Дане положення встановлено для того, щоб ніхто не міг вплинути на рішення суду.

Вихід судді з нарадчої кімнати до проголошення судового рішення може мати місце лише під час перерви для відпочинку (протягом робочого часу та після його закінчення). Проте, у випадку виходу судді до нарадчої кімнати у п'ятницю ввечері рішення у справі не може бути проголошено в понеділок зранку, оскільки суд не вправі залишати нарадчу кімнату, оскільки буде порушена таємниця нарадчої кімнати. Він повинен ухвалити рішення негайно після судового розгляду. В разі неможливості складання повного рішення в п'ятницю ввечері суд повинен в той же день проголосити вступну і резолютивну частини рішення.

Наявність передбачених КЗпП України вихідних днів стосується судового розгляду і не може відноситись до порядку ухвалення рішення, коли повинна дотримуватись таємниця нарадчої кімнати.

Під час перебування в нарадчій кімнаті суддя не має права розглядати

інші судові справи. Відповідно до ч. 1 ст. 259 ЦПК України [3] суди ухвалюють рішення, постанови іменем України негайно після закінчення судового розгляду. При цьому обмін думками судді з ким-небудь із приводу судового рішення, що ухвалюється, не допускається. Рішення та постанови приймаються, складаються і підписуються в нарадчій кімнаті складом суду, який розглянув справу. Після підписання тексту судового рішення, суд повертається до залу судового засідання і судове рішення проголошується прилюдно. Головуючий повинен роз'яснити особам, які беруть участь у справі, зміст рішення, порядок і строк його оскарження. На цьому судовий розгляд завершується.

Предметом таємниці є хід обговорення та ухвалення рішення у нарадчій кімнаті. У цьому і полягає таємниця нарадчої кімнати.

У 2018 році у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» Координатора проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з ГО «Центр політико-правових реформ» було представлено результати програми моніторингу судових процесів в Україні, яка була реалізована у 2017 році. Метою програми не було виявлення помилок або недоліків судової практики конкретних суддів, а виявлення загальних тенденцій та змін у судових процесах щодо дотримання стандартів справедливого суду [4, с. 2].

За результатами моніторингу з усіх судових засідань таємниця нарадчої кімнати була дотримана у 91% випадків (таємниця нарадчої кімнати у цивільних провадженнях була дотримана у 95% випадків). Оскільки у більшості випадків функції нарадчої кімнати виконували кабінети суддів, то відповідно це сприяло порушенню таємниці нарадчої кімнати [4, с. 43].

Із анкет спостерігачів про цивільні справи: «Під час перебування судді у нарадчій кімнаті до його службового кабінету весь час входили і виходили люди». «Суддя, перебуваючи у нарадчій кімнаті, залишився у кабінеті разом із секретарем судового засідання» [4, с. 43].

Порушення правил про таємницю нарадчої кімнати є порушенням норм процесуального права і може бути підставою для скасування рішення суду, якщо це порушення призвело до неправильного рішення суду, зокрема в разі доведення факту спілкування судді поза межами нарадчої кімнати з учасником процесу чи іншими особами з приводу справи, що розглядається [3].

Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок про те, що таємниця нарадчої кімнати, беззаперечно, є гарантією принципу незалежності суддів, підкорення їх лише закону та забезпечення необхідних умов для повного і правильного розгляду справи. Проте виникають проблеми внаслідок відсутності нарадчої кімнати (спеціально обладнаного для ухвалення судових рішень приміщення). Зазвичай в її ролі виступає особистий кабінет судді, це унеможлиблює прийняття

зваженого рішення та не дає часу для міркувань з приводу справи, адже в ньому, крім судді, знаходяться помічник або секретар, також можуть заходити люди по інших справах. Тож було б доцільним забезпечити наявність окремого, ізольованого (відсутні будь-які засоби зв'язку) приміщення, суміжного з залом судових засідань.

Література

1. Конституція України: редакція від 01.01.2020. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 16.10.2019 р. № 193-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс від 18.03.2004 р. № 1618-IV (редакція станом на 01.01.2020). Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

4. Куйбіда Р., Серета М. Звіт про результати першої програми моніторингу судових процесів в Україні 2017 р. «Дотримання права на справедливий суд у судових процесах України». Київ: Центр політико-правових реформ, 2018. 86 с.

УДК 338.1(043.2)

Подковенко Т.О., к.ю.н., доцент,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

Шешин Б.В., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ні для кого не секрет, що кожна країна щосили прагне того, щоб стати найрозвинутішою серед інших та на своєму прикладі створити той «ідеал», на який рівнятимуться всі інші держави. Для того, щоб у країні максимально ефективно та якісно функціонували всі сфери життя та життєдіяльності суспільства необхідно максимально знизити вплив внутрішніх та зовнішніх чинників, намагатись уникати будь-якого роду суперечок, сутичок чи конфліктів та відшукувати найдієвіші способи, методи та механізми для всебічного підйому й процвітання держави.

Варто зазначити, що зараз світ перебуває в епісі науково-технічної революції та стрімкого розвитку світової спільноти. У цих умовах найдорожчим товаром у світі виступає саме інтелектуальний потенціал, оскільки, аналізуючи сучасний ринок, можна дійти висновку, що саме продукти інтелектуальної власності дійсно рухатимуть світ далі, адже саме вони можуть розвивати його та направляти у «правильне русло».

Якщо проаналізувати розвиток кожної країни окремо, можна